



AKIL KARAYA VURDU'DA KONUŞMAYA DAİR FİKİRLER* IDEAS ABOUT TALKING AT "AKIL KARAYA VURDU"

Yılmaz EVAT**

Öz

Modern çağda sözün kalitesinde bir eksilme vardır. Bu eksilme hâliyle sanatçıların gündemini oluşturmaktadır. Bu sanatçılardan biri de Abdurrahim Karakoç'tur. 1932-2012 yılları arasında yaşayan şair, Türk edebiyatının önemli kalemlerindedir. Şairin şiirlerden oluşan on iki ve makalelerini topladığı bir kitabı vardır.

Karakoç'un 2000 yılında yayınladığı *Akıl Karaya Vurdu* isimli şiir kitabı konuşma kültürü yönünden zengin fikirler içermektedir. Sözgelimi *Müzelik Şiir ve İnsanların Dramı* isimli şiirlerinde sözün seviyesinin düşüşü işlenir. Sözün seviyesinin düşmesinin sebebi fikrin değerinin azalmasıdır. Fikirsiz insan kalabalıkları her şeye tezahürat etmekte ve her sözü alkışlamaktadır. Sözün düşüşü İslâm'ın şiarlarından selam vermeyi bile etkilemiştir.

Abdurrahim Karakoç, "*Hikâye-i Farzımuhal*" şiirinde güzel konuşmanın kaliteli bir şahsiyetten neşvünema bulacağını belirtir. Şaire göre çirkin konuşmalardan biri çıkar için karaya ak diyebilen dalkavukların konuşmasıdır. Ayrıca insan, kendi aklıyla onaylamadığı hiçbir sözü dinlememelidir. Sanatkar "*Bu Mevtayı Nasıl Tanırsınız?*" şiirinde ise konuşma ile ahlak ilişkisini irdelemeye devam eder. Ahlaksız insanların yalancılığına, yalan yere yemin etmelerine ve konuşmadaki kibirlerine dikkat çekilir.

Karakoç şiirlerinde konuşmanın bir başka çirkin boyutu olan yalan söylemek sıkça işlenir. Sanatkar "*Neler Yaptık Nasıl Geldik Bugüne, Bu Düzen ve Röportaj*" isimli şiirlerinde ülkemizdeki kurnaz siyasetçilerin 50 yıldır nutuk atarak, yalan söyleyerek insanları aldattığı fikrini işler.

Abdurrahim Karakoç dilin her şeyi ifade edemeyeceği kanaatinde. Sözgelimi "*Dünyayı Darağacından Seyretmek*" şiirinde tevhidin yüceliklerini ve küfrün küçüklüklerini ne sözün ne de sayının ifade edemeyeceğini belirtir. Şair konuşmada mantığı, yeri ve zamanında itirazı da ayrıca önemser.

Bu çalışmada doküman inceleme yöntemi kullanılarak Abdurrahim Karakoç'un *Akıl Karaya Vurdu* isimli şiir kitabı konuşma bağlamında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Abdurrahim Karakoç, Şiir, *Akıl Karaya Vurdu*, Konuşma, Kültür.

Abstract

There is a decrease in the quality of the word in the modern age. This constitutes the agenda of the artisans. One of these artists is Abdurrahim Karakoç. The poet who lived between 1932-2012 was one of the important items of Turkish literature. The poet has 12 books of poems and a collection of his articles.

Karakoç's poem book entitled *Akıl Karaya Vurdu*, published in 2000, contains rich ideas about the culture of conversation. For example, in his poems titled *Müzelik Şehir ve İnsanların Dramı*, the decline of the level of word is explained. The reason for the decrease in the level of the word is the decrease in the value of the idea. Crowded of people without ideas cheer up and applaud every word. The decline of the word even influenced the greetings of Islam.

Abdurrahim Karakoç states in his poem *Hikâye-i Farzımuhal* inde that the beautiful speech will find a quality personality from a quality personality. According to the poem, one of the ugly conversations is the talk of the minions who can go ashore. Also, one should not listen to any words that he has not approved by his own mind. In his poem "*Bu Mevtayı Nasıl Tanırsınız?*" the artist continues to explore the relationship between speech and morality. Attention shall be drawn to the deception of the depraved people, their perjury and their arrogance in their speech.

Another ugly dimension of speech in Karakoç poems is to lie frequently. In his poems *Neler Yaptık Nasıl Geldik Bugüne, Bu Düzen ve Röportaj* which are the idea of the wily politicians in our country for 50 years, by lying, cheating people think that the idea.

Abdurrahim Karakoç believes that the language cannot express everything. For example, in the poem "*Dünyayı Darağacından Seyretmek*", he points out that neither the word nor the number can express the glories of monotheism and dwarfism. The poet also cares about the reasoning, place and time.

In this study, the poetry book named Abdurrahim Karakoç's *Akıl Karaya Vurdu* will be examined in the context of speech by using document analysis method.

Keywords: Abdurrahim Karakoç, Poem, *Akıl Karaya Vurdu*, Speaking, Culture.

GİRİŞ

Sanat eserleri kişiye ayrıntılı olarak düşünmediği konuları yeniden değerlendirme imkânı sağlar. Sanatın bir dalı olan edebiyat ferdin ruhuna tesir eder ve kafasını daha çok çalıştırır. Edebiyatçıların çoğu eserlerinde konuşma bağlamında görüş açıklamaktadır. Bu çerçevede okuyucu, bazı durumları düşünme ve kendini dönüştürme fırsatı yakalar. Günümüz şairlerinden Abdurrahim Karakoç da şiirlerinin içinde konuşmayı inceler. Bu meyanda *Akıl Karaya Vurdu*'daki şiirler konuşma bağlamında okuru düşündürüp kültür seviyesini yükseltecek özelliktedir.

1. Metnin İncelenmesi

1.1. Yalan Söylemek

* Bu makale, 20-22 Nisan 2018 tarihleri arasında Mardin'de düzenlenen "III. Uluslararası Kültür ve Medeniyet Kongresi"nde sözlü olarak sunulan bildirinin gözden geçirilmiş şeklidir.

** Dr. Öğr. Üyesi., Aksaray Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, yilmazevat@hotmail.com



Allah, İbrahim suresi 26. ayette kötü sözleri köksüz bir ağaca benzetir: “Kötü sözün durumu da, yerden koparılmış, kökü olmayan kötü bir ağaca benzer.” (Bağımsız Yayıncılık, 2009, 258). En kötü ve en çirkin sözlerden olan yalan sözler Karakoç’un şiirlerinde sıkça irdelenir. Sanatkâr “*Neler Yaptık Nasıl Geldik Bugüne, Bu Düzen, Ömrümüzün Özeti, 48 Senenin Özeti ve Röportaj*” isimli şiirlerinde ülkemizdeki kurnaz siyasetçilerin 50 yıldır nutuk atarak, yalan söyleyerek insanları aldattığı fikrini işler: “Nutukta büyüttü kurnazlar bizi; / Ayakta uyuttu cambazlar bizi; / Batıya peyledi papazlar bizi; / Kaç kürsüden yalan içtik sayamam.” (Karakoç, 2000, 3). *Ömrümüzün Özeti*’ndeki “Cılık vaadler torba torba / Yola yoğurt göle çorba / Döke döke akşam ettik” (Karakoç, 2000, 46) ile *Bu Düzen*’deki “Tören yapar yola vaad sererek” (Karakoç, 2000, 59) dizeleri siyasetçilerin vaadlerini hiciv içindir. Şairin “Yalan-dolan ile devran sürmeyi, / Biz ne bilek beğim, büyükler bilir” (Karakoç, 2000, 23) ile “Başkente laf bayramı 404 gün sürmeli” (Karakoç, 2000, 49) dizesi Ankara’daki siyasetçilere yalan konuşmak bağlamında bir başka eleştiridir.

Bitmez Bir Garip Hikâye’deki şu dizeler yalan söze dairdir: “Kara yalanları beyaz kundakta / Sakla babam, sakla can mı dayanır.” (Karakoç, 2000, 60). *Kıyas ve Değerlendirme*’de ise konuşmada yalanla birlikte kibir ve gurur da kınanır:

“Halka tepeden bakan / Göğsüne benlik takan / Yalanla yatıp kalkan /
Moiz olsa da aynı / Vaiz olsa da aynı.” (Karakoç, 2000, 63).

Sanatkâr Karakoç, *Bu Düzen* şiirinde Türkiye’deki sistemin yalan üzerine kurulmuş olduğunu şöyle ifade eder:

“Zor kullanır, aka kara dedirir

.....

Sıkılmadan mülevvese “halis” der
Kirli kirli pazarlığa “kulis” der

.....

Yalan-dolan kazanır her turu” (Karakoç, 2000, 59).

48 Senenin Özeti’ndeki birçok dize siyasetçi bağlamında yalan, demogoji ve vaad eleştirisidir:

“Her seçimde hırsızlara oy verdik

Yalancı liboşlar aldattı bizi

...

Masallar dinledik masal üstüne
Demogog keloşlar aldattı bizi

...

Umutlarla vaatlerle beslendik
Vicdanı bomboşlar aldattı bizi.” (Karakoç, 2000, 111).

Yalanı şiirlerinde hararetle eleştiren Karakoç, yalan söyleyen siyasetçilerin devleti mahvettiği tespitini yapar:

“Harcar devlet babayı siyaset babaları / Hakikatin yerine binbir YALAN oturur” (Karakoç, 2000, 95). Şair bu meyanda “*Dön Baba Dön*” şiirinde Süleyman Demirel dönemine ayrı bir parantez açar. Bu devir vaatlerle insanların kandırıldığı ve gafların çok fazla arttığı bir dönemdir:

“Vaad mavrasını, baş ağrısına / Şifa niyetiyle yuttuk bir daha / Her şey zamlanırken laf ucuzladı / Sürçü-lisan arttı, gaf ucuzladı” (Karakoç, 2000, 64).

Akıl Karaya Vurdu’da “Basın dersin, eski tüfek-eski ses” (Karakoç, 2000, 65) dizesiyle medyanın da yalana şerbetli olduğu tespiti yapılır.

“*Doydum Yeter*” şiirinde yalan söylemenin insanlar arasında yaygınlaştığı kanaatinde olan sanatkâr Karakoç, *Üç Aşağı-Beş Yukarı* şiirinin sonunda da kendisinin yalan söylemeden okurlara bir şeyler anlatmaya çalıştığını şöyle belirtir:

“Ne yalan, ne yanlış kattım” (Karakoç, 2000, 105).

“*Gençliğe Mesaj*” isimli şiirde doğru konuşmanın işlevi vurgulanır. Doğru söz ölmüş dünyayı diriltecektir. Şaire göre doğru söze imanla yaşayarak ve ihlasla konuşarak ulaşılır.

1. 2. Sözünden Dönmek

İslamiyette insanın verdiği sözü tutmaması münafıklık alameti sayılır: “Münafığın alâmeti üçtür. Konuşunca yalan söyler; söz verince sözünden cayar...” (İmam Nevevi, 2013, 89). Türkçede “söz verme verdinse dönme” (Aksoy, 1988, 432) biçiminde bir atasözü mevcuttur. Bu meyanda şair verilen sözlerden dönmeyi konuşma kusuru sayar ve şöyle eleştirir:

“Ahlak terki miras oldu / Sözcüler sözünden cayma derdinde.” (Karakoç, 2000, 109). Şairin şu dizeleri de söze, söz vermeye dairdir: “İslamda mı, ikrarda mı körleştik?” (Karakoç, 2000, 115).



Şair söz vermeyi mümin ve münkir bağlamında da irdeler. Müminin Allah'a verdiği sözü unutmadan yaşadığı belirtilir:

"Sen müebbed inkârda kılmışsın kararı,
Ben Galübelâ'nın ikrarından gelirim" (Karakoç, 2000, 43).

1. 3. Konuşma ve Akıl

Abdurrahim Karakoç konuşmada akıl kavramını vurgular. Şaire göre akıllı insan neden ve niçin sorularını sıkça sorar. Bu tip sorular sormak konuşurken aldatılmayı engeller:

"Yanaşmadık 'Niçin' ile 'Neden'e / Ne söyleyim. Çok sürü var güdene;" (Karakoç, 2000, 4).

1. 4. Devamlı Zamandan Şikâyet Etmek

Akil Karaya Vurdu' da devamlı zamandan şikâyet ederek konuşmanın ve yaşamının doğru olmadığı belirtilir:

"Şüphe 'başlangıç'tır, karar 'nihayet' / Zamanı zamana etme şikâyet" (Karakoç, 2000, 8).

1. 5. Söz ve Şahsiyet İlişkisi

Türkçede konuşmada şahsiyetsizliğe dikkat çeken "kahve dövücünün hınk deycisi" (Aksoy, 1988, 900) deyimini vardır. Konuşurken yardımcılığa karşı olan Abdurrahim Karakoç, yüksek bir şahsiyete değer veren bir şairdir. O, Allah'tan hakkıyla korkmaya ve sadece doğru bildiğini söylemeye çalışır. Şairin "*Hikaye-i Farzımuhal*" şiirinde güzel konuşmanın kaliteli bir şahsiyetten neşvünema bulacağı belirtilir. İffet, izzet içermeyen konuşmalar kötüdür. Liderlerin konuşmalarını sorgusuz sualsiz kabul etmek, onların her dediğini yapmak insan şerefiyle bağdaşmaz. İnsan akıl sahibi olduğu için kendi aklıyla onaylamadığı hiçbir sözü dinlememelidir. Şaire göre çirkin konuşmalardan biri çıkar için karaya ak diyebilen dalkavukların konuşmasıdır.

"Lideri dese ki 'evladım Hayri
Dört ayak üstünde yürü sen gayri'.
Hiç itiraz etmez bu emre uyar,
Lider ne söylese 'hikmet var' sayar

...

Lideri karaya demiş ise ak,
'Onun bir bildiği vardır muhakkak.'" (Karakoç, 2000, 9).

Sanatkâr "*Bu Mevtayı Nasıl Tanırsınız?*" şiirinde konuşmayla şahsiyet ilişkisini irdelemeye devam eder. İnsanın içi doğru olursa konuşması da doğru olacaktır. Şiirde ahlaksız insanların yalancılığına, yalan yere yemin etmelerine ve konuşmadaki kibirlerine dikkat çekilir:

"Yemin eder 'Pazar' derdi Cuma'ya
Ağustos'u Mart sayardı bu deyyus
'Ben dahiyim, eşim-dengim az' derdi,
İnat için Zemheri'ye Yaz derdi
Kuşa kirpi, kurbağaya kaz derdi,
Kel sıpayı kurt sayardı bu deyyus" (Karakoç, 2000, 34).

Konuşurken yağ çekmek, yalalaklık etmek şahsiyetsizce davranışlar olup konuşma kusurlarıdır. Karakoç insanların makam, mevki için yağ çekmesini şöyle eleştirir:

"Kenarı, köşeyi yağcılar tuttu" (Karakoç, 2000, 102).

1. 6. Söze Besmele ile Başlamak

İslâm medeniyetinin şiarlarından biri işe besmele ile başlanmasıdır. Şiirlerinde tevhit kavramını önemseyen şairin bu hassasiyeti mevcuttur:

"Ya Allah diyerek açtım gökleri" (Karakoç, 2000, 13).

1. 7. Düşünmek, Allah'ı Zikretmek, Şükretmek

Fikir, zikir ve şükür kavramları konuşmayla ilişkilidir. Abdurrahim Karakoç Allah'ın düşünülmesini, zikredilmesini ve Allah'a şükredilmesini şöyle tavsiye eder: "Kasırga ol döne döne zikir et; / Her nefese on bin misli şükür et; / Şüphe burgacında Hak'kı fikir et" (Karakoç, 2000, 76).

1. 8. Sözü Seviyesi

Modern dünyada sözün değerinin düştüğünü söyleyen Jacques Ellul şöyle der: "...sözün toplumdaki durumu acınacak haldedir." (Ellul, 2012, 197). Türkçedeki "söz ayağa düşmek" (Aksoy, 1988, 1043) deyimini de sözün seviyesinin düşüşüne işaret eder. Karakoç, *Müzelik Şiir* ve *İnsanların Dramı* isimli şiirlerinde sözün seviyesinin düşüşüne dikkat çeker. Sözdeki seviyenin düşmesinin bir sebebi fikrin değerinin azalmasıdır. Fikirsiz insan kalabalıkları her şeye tezahürat etmekte ve her sözü alkışlamaktadır: "Tezahürat arttı, tefekkür durdu," (Karakoç, 2000, 21). Sözün seviyesinin azalmasının bir başka sebebi ise ülkedeki sistemdir. Sistemin korkuttuğu insanlar arasında sözün seviyesi düşmüştür: "Korkaklığın sükûtu kol geziyor her yerde,"



(Karakoç, 2000, 18). Şairin şu dizeleri de aynı meyandadır: “Gel’lerden Git’lerden çekti insanlık. / Firavun emretti, Nemrut buyurdu, / Yürüyen putlardan çekti insanlık” (Karakoç, 2000, 21). Sözün seviyesinin düşmesinden İslâmın şiarlarından olan selam bile etkilenmiştir: “Putların gölgesinde danseder akbabalar.. / Söz sokakta dolaşır, öz zindanda çabalar.. / Atılan ucuz safra selamlar, merhabalar.” (Karakoç, 2000, 18). Sistemin baskıları o denli şiddetlidir ki konuşurken mantık yürütmek, itiraz etmek bile hoş karşılanmamaktadır:

“Mantık yürütmek yasak, itiraz eylemek suç” (Karakoç, 2000, 20).

Şair, *Üç Aşağı-Beş Yukarı* şiirinde kendisinin sözün seviyesini düşürmeden bir şeyler anlatmaya çalıştığını ifade eder: “Sözü değerinden sattım / Size bir şeyler anlattım / Üç aşağı, beş yukarı” (Karakoç, 2000, 105).

1. 9. İftira Atmak

İftira atmak en çirkin konuşmalardandır. Şair “Etrafa iftira tohumu eken” (Karakoç, 2000, 22) dizesiyle bu duruma dikkat çeker.

1. 10. Tebrik Konuşmaları

Tebrik etmek, tebrik edilmek konuşma kültüründendir. Marifet iltifata tabidir sözüne binaen güzel işlerden dolayı insanlar tebrik edilmelidir. Kalitesiz durumlarda tebrik ve takdir doğru değildir. Karakoç günümüzde insanların seviyesiz davranışlardan dolayı tebrik edilmesini eleştirir. Sözelimi bazı insanlar “aferin” kelimesine oy verip göbek atmaktadır: “Aferine göbek atan, oy atan” (Karakoç, 2000, 22). Bu sistemden nemalanan bazı insanların da bir aferine çalıştığı belirtilir: “Aferine çalışır düzenin bekçileri” (Karakoç, 2000, 19).

1. 11. Konuşma ve İnat

Türkçede “inadım inat adım Kel (Hacı) Murat” (Aksoy, 1988, 880) biçiminde inatçılığı irdeleyen bir deyim vardır. Gereksiz yere inat etmek bir konuşma kusurudur ve tehlikeli sonuçlara gebecektir. Şair konuşmada inat etmenin sakıncasını şöyle vurgular:

“Kör inada sarılmaktan sarmaşık / Bıkar amma neden sonra anlarsın” (Karakoç, 2000, 28).

1. 12. Dilin Kifayetsizliği

Dilin, insan psikolojisini tam olarak yansıtmaması mümkün değildir: “Hem insan hem de dil canlıdır ve canlı oldukları ölçüde belirsiz ve açık uçludurlar. Dildeki belirsizlik/çok anlamlılık, insanlık durumunun anahtarıdır.” (Demir, 2015, 150). Abdurrahim Karakoç’a göre de dilin kifayetsizliği söz konusudur. Şair dilin bütün duyguları anlatmaya yetmediğini şöyle ifade eder:

“Anlat demeyiniz sakın
Anlatamam.

...

Yine de izah etsem diyorum

Ya ifadeye sığmıyor

Ya idrakler almıyor

Olmuyor bir türlü” (Karakoç, 2000, 38).

Şairin şu dizeleri de aynı çerçevededir:

“Tevhidin doruğundaki ulvî yücelikleri

Küfrün makam odasındaki kücelikleri

Ne söz ifade edebilir, ne de sayı” (Karakoç, 2000, 80).

1. 13. Güzel Sözün İşlevi

İbrahim suresi 24. ve 25. ayetlerde güzel söz her zaman meyve veren güzel bir ağaca benzetilerek şöyle övülür: “Görmedin mi Allah nasıl bir misal verdi. Güzel bir söz, kökü yerde sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir. O ağaç Rabbinin ismiyle her zaman meyve verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara böyle misaller verir.” (Bağımsız Yayıncılık, 2009, 257). Allah tarafından övülen güzel bir sözün metamorfoza, değişime, dönüşüme ve dirilişe tesiri vardır. Yunus Emre ise bu hakikati “Bu gönüller pasını yuyuban gidermeğe / Şol sözü söylegil kim sözün hülâsasıdır” (Yunus Emre, 1991, 59) dizeleriyle ifade ederken Mevlana ise “Kendine gel / Yepyeni bir söz söyle / Dünya yenilensin” dizeleriyle anlatır. Karakoç güzel sözün değiştirici ve dönüştürücü gücünün farkındadır. “Kendime Öğüt” şiirindeki “Kimse yoksa nefsin vardır, söyle söz boş oturma” (Karakoç, 2000, 50) dizesiyle çalışma-söz-tesir ilişkisine dikkat çekilir. “Gençliğe Mesaj” isimli şiirde ise çalışmanın ve doğru konuşmanın işlevi vurgulanır. Çalışkan insanların sözleri tesirli olacaktır. Bu insanların söylediği doğru sözler ölmüş dünyayı diriltecektir. Şaire göre doğru söze çalışarak, imanla yaşayarak ve ihlasla konuşarak ulaşılır:

“Yiğitim aslanım, ha gayret eyle
Gaflet üstümüzde kalmasın böyle
İmanla yatıp-kalk, ihlasla söyle



Kutlu mesaj verilmeyi bekliyor

Ölü dünya dirilmeyi bekliyor.” (Karakoç, 2000, 39). Şairin bu dizeleri iman, ahlak, tesir bağlamında akla şu cümleleri de getirir: “İslâm tebliğcisi İslâm ahlâkı üzere olmayınca, etkili olamaz. Allah işletmez onun sözlerini kalplere.” (İnan, 2016, 47).

1. 14. Müslümanların Sözü

Şairin, *Gençliğe Mesaj* şiirinde leitmotiv olarak kullandığı “Ölü dünya dirilmeyi bekliyor.” (Karakoç, 2000, 39) dizesi konuşma bağlamında ayrıca değerlidir. Şair bu dizeyle Müslümanların dünyaya söyleyecek sözünün olduğunu vurgulamaktadır. Müslümanlar söyleyecekleri “kutlu mesaj” ile dünyayı değiştireceklerdir.

1. 15. Dert, Bilgi, Söz İlişkisi

Dünyaya dair derin acılar çeken insanların bilgileri dolayısıyla söyleyecek sözleri vardır. Kiekegaard acı çekmenin kendisini yazar yapan bir iç eziyet olduğunu söyler (Akt. Taşdelen, 2013, 61). Bu meyanda Karakoç da iç dünya, acı ve söz ilişkisine şöyle dikkat çeker:

“Ah’lar tüter her sözünün içinde
Yaş dışında gam gözünün içinde
Yıllar yılı canözünün içinde” (Karakoç, 2000, 47).

İnsan dert (düşünce) sahibi olmalıdır. Dünyanın derdini çekmek kıymetli bilgileri, düşünceleri beraberinde getirecektir. Şair “Bilmek dert sen de bilme” (Karakoç, 2000, 56) dizesiyle kaliteli konuşmanın dertten, düşünceden, bilgiden kaynaklandığını savunur. Şairin bu görüşü “Dert söyler.” atasözünü ve Yunus Emre’nin “Aşksızlara benim sözüm benzer kaya yankısına” (Yunus Emre, 1991, 78) dizesini hatırlatır. Bununla birlikte şair haksızlıklar karşısında susmanın doğru olmadığına inanır ve bu susuşun hesap gününde sorulacağını belirtir:

“Bu diyar bizim diyar
Zengin fakiri soyar
Söylesem eller duyar
Sussam suç yazılıyor” (Karakoç, 2000, 57).

1. 16. Allah İle Konuşma

Dua insanın yaratıcı ile konuşmasıdır. Abdurrahim Karakoç şu dizelerle samimi bir şekilde ve mekânda iz bırakacak şekilde Allah ile konuşulmasından yanadır:

“Birleşsin gönüllerden Arş’a çıksın dualar
Dönsün rahmet seline, yağsın-aksın dualar
Ta ki demirde tahta iz bıraksın dualar” (Karakoç, 2000, 107).
Şairin şu dizesi de Allah ile konuşmaya dairdir:
“Maveradan sır gönderin susadım.” (Karakoç, 2000, 54).

1. 17. Haksızlıklara İtiraz Etme Bilinci

“Haksızlık karşısında susan dilsiz şeytandır” hadis-i şerifi insana konuşma bilinci verir. Haksızlıklara itiraz etmek bir konuşma kültürüdür. Şair “Sütlerini sağ / Kanlarını emiver / Korkma itirazları olmaz” (Karakoç, 2000, 57) dizeleriyle insanlarda bu kültürün bulunmadığı gibi eziyet edenleri adeta tebrik ettiklerini kaydeder:

“Seni sırtlarında taşırlar
Sövsen alkışlarlar
Dövsen alkışlarlar” (Karakoç, 2000, 58).

1. 18. Liyakatsiz İnsanların Konuşmaları

Karakoç, liyakatsiz insanların konuşmalarının çirkin olduğu kanaatinde. Şair liyakatsiz insanların konuşmalarını “Erken palazlanıp erken ötmeyi,” (Karakoç, 2000, 24) dizesiyle eleştirir.

1. 19. Türklerin Sesi

Milletlerin, devletlerin sesinin, sözünün dünyada duyulması, dikkate alınması önemli bir durumdur. Abdurrahim Karakoç’un kalbi dış Türkler ile yanar. Onların çektiği çilelerin dünyaya duyurulmasından yanadır. Bununla birlikte Türklerin sesi dünyada yankı yapmamaktadır:

“Sen Karabağ dersin ben karayazı
Boşlukta çırpınır Türk’ün avazı” (Karakoç, 2000, 66).

1. 20. Şiar Edinilen Sözler

İnsanın hangi sözlerle ömrünü geçirdiği önemlidir. Çünkü insanoğlu bazı sözleri kendine şiar edinir ve bu doğrultuda yaşar: “İnsan / eşref-i mahlûkattır, derdi babam / bu sözün sözler içinde bir yeri vardı... / bu söz yüreğime kadar alçaldı” (Özel, 2001, 177). İsmet Özel’in de ifade ettiği gibi bazı sözler insanın ruhuna işler ve hayat o sözlerin bağlamında yaşanır. Abdurrahim Karakoç ise “Nizam-ı Âlem” sözünü şiar edinip bu meyanda söz söyleyerek ömrünü geçirmiştir: “Nizam-ı Âlem’dir hakkın sözü bu / Söylediğim cümle



sözün özü bu” (Karakoç, 2000, 77). Şairin “Resmen ‘benden büyük yok’ dedi durdu” (Karakoç, 2000, 66) dizesi kibirli konuşmayla birlikte insanın hangi sözü şiar edindiğini ve ne söyleyerek yaşadığını irdelemeye yönelik bir başka dizedir.

1. 21. Söz, Edep ve Samimiyet

Konuşmanın dinden, gelenekten beslenmesini savunan Karakoç’a göre her söz edepli ve samimi olmalıdır:

“Ne yazdımsa, inanç, ahlâk, örf ile

Postaladım gönül denen zarf ile” (Karakoç, 2000, 78).

1. 22. Sözle Avutmak

Avutmak konuşmayla ilgili bir kavramdır. Sanatkâr Karakoç, ağzına bir tutam bal çalmak deyiminin de ifade ettiği gibi insanların tatlı vaatlerle avutulmasına, oyalanmasına karşıdır. Şair bunu “Harami başılar halkı avuttu” (Karakoç, 2000, 102) dizesiyle dile getirir.

1. 23. Konuşma ve Nezaket

Konuşmada nezaket olmalıdır. İnsanların konuşmalarının sonunda dinleyicilere sürçülisan ettiyse affola kabilinden konuşmaları nazik bir davranıştır. Şair “Hoş görüle hata varsa bilmeden” (Karakoç, 2000, 102) dizesiyle konuşmada nezakete dikkat çeker.

1. 24. İletişimde Anlam Kayıpları

Karakoç konuşmada anlam eksikliği, iletişim kayıpları yaşanabileceği kanaatindedir. Lafı verenden alan uz gerek, arif olan anlasın misali dinleyicinin anlama kapasitesi konuşurken mühimdir. Şair “Eksiği kalmışsa anlıyorsun sen” (Karakoç, 2000, 102) dizesiyle bu durumu vurgular.

1. 25. Hataların Marifet Gibi Gösterilmesi

İnsanların kusurlarını marifet gibi göstermesi bir konuşma kusurudur. Şair bu durumu şöyle eleştirir: “Hatasını sevap diye dayatan.” (Karakoç, 2000, 22). Konuşmanın bu hâli akla Koca Ragıp Paşa’nın şu dizesini getirir: “Şecâat arz ederken merd-i kıbtî sirkatin söyler” (Akt., Dilçin, 1983, 101).

SONUÇ

Şair Abdurrahim Karakoç, *Akil Karaya Vurdu* isimli şiir kitabında konuşmaya dair fikirlerini açıklamaktadır. Sözün seviyesinin düştüğünü söyleyen şair yalan söze karşıdır. İnsan güzel sözleri şiar edinerek yaşamalıdır. İnsanların tatlı vaatlerle aldatılmasını eleştiren şair makam için yalalaklık edilmesini doğru bulmaz. Her konuşmada ifade sıkıntıları olabileceği için dinleyici çok donanımlı olmalıdır. Söz dinden, gelenekten beslenmeli ve mutlaka edepli olmalıdır. Kaliteli konuşmanın düşünceler sonucu sağlam bilgidir neşet edeceğini savunan şair güzel konuşmak için ahlakı ve samimiyeti elzem görür. Her işe besmele ile başlanmalı, devamlı zamandan şikâyet edilmemelidir. Haksızlıklara itiraz etmeyi şart gören Karakoç susmanın vebali olduğuna inanır. Müslümanların dünyaya söyleyecek sözleri olduğunu savunan şaire göre müminler Allah’a ve insanlara verdiği sözden dönmemeli ve dua ederek Allah ile konuşmalıdır. İnatçı olmayı, iftira atmayı ve hataların marifet gibi gösterilmesini reddeden şair konuşmada mantığı ve akli önemser. İnsanın neden ve niçin sorusunu sorarak yaşadığı takdirde aldanmayacağı ifade edilir. Çalışkan insanların sözlerinin tesirli olacağı dile getirilir. Güzel sözler insanı ve dünyayı değiştirecektir. Doğru konuşmayı şart gören şair buna imanla ve ihlasla ulaşılacağını belirtir.

KAYNAKÇA

Aksoy, Ömer Asım (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1 Atasözleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.

Aksoy, Ömer Asım (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2 Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.

Demir, Gökhan Yavuz (2015). *Sosyal Bir Fenomen Olarak Dilin Belirsizliği*. İthaki, 1. baskı, İstanbul.

Dilçin, Cem (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. 1. baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ellul, Jacques (2012). *Sözün Düşüşü*. Çeviren: Hüsamettin Arslan, 3. Baskı, İstanbul: Paradigma Yayınları.

İnan, Mehmet Âkif (2016). *Mirası Kuşanmak*. Hazırlayan: Hıdır Yıldırım, Ankara: Eğitim-Bir-Sen Yayınları.

Karakoç, Abdurrahim (2000). *Akil Karaya Vurdu*. Ankara: Alperen Yayınları.

Özel, İsmet (2001). *Erbain*. 12. Baskı, İstanbul: Şule Yayınları.

Taşdelen, Vefa (2013). *Felsefeden Edebiyata*. Ankara: Hece Yayınları.

Tatçı, Mustafa (1991). *Yunus Emre Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları..

Yazır, Elmalılı Hamdi (2009). *Kur’an-ı Kerim ve Türkçe Meali*. İstanbul: Bağımsız Yayıncılık.

İmam Nevevi (2013). *Riyâzu’s Sâlihîn Muhtasar*. Editör: Ali Budak, Ömer Çetinkaya, 14. baskı, İstanbul: Işık Yayınları.